

Simon Espersen i RÆSON:

EU á la Monty Python

- eller: retten til frihed er vejen til vækst

24. maj 2005 | ”Måske bør afstemningen – mere end noget andet - handle om dokumentets manglende evne til at fungere som borgernes forsvar mod den statsmagt, som EU også er. Det er og bliver den vigtigste funktion for en forfatning: at være borgernes forsvar - ikke forvaltningens våben. Men den opgave lever forfatningen hverken op til i form eller indhold. Hvis hensigten er at forsvare borgernes frihed er den derfor et ubrugeligt dokument.”

I en artikelserie spørger RÆSON: **Kan EU skabe vækst?** Ja, svarer *MarkedsCentrets* Simon Espersen: men kun ved at sikre borgernes frihed. Ifølge ham er EU som vi kender det ikke ”nyliberalistisk” – tværtimod.

Af Simon Espersen, cand.scient.pol., MarkedsCentret (MACE)

DET, der er vækst for nogle, er ikke nødvendigvis vækst for andre. Man *kan* ikke diskutere vækst uden at involvere idéer om moral og retfærdighed – og ikke uden at tage hensyn til, at mennesker har forskellige præferencer. Forfatningstraktaten burde derfor også have handlet om at garantere borgernes frihed til at forfølge deres egne ideer om det gode liv - og dermed også hvad der kan siges at være ”vækst”, ”samfundsnytte” ... eller bare: livskvalitet.

Men den forfatningstraktat, der er til afstemning, er tværtimod et dokument, der giver såvel de regionale som de statslige myndigheder yderligere magt til bestemme eksempelvis, hvad der skal regnes for at være det gode liv, og hvad der skal være definitionen på ”vækst”. Samtidig har ingen nævneværdig politiker eller embedsmand tilsyneladende lært lektien af det kolossale spild og de absurditeter, der kendetegner såvel landbrugsstøtteordningerne som regionalstøtte i bredere forstand. Nu skal satseriet i stedet til at dreje sig om de to forjættende bogstaver: IT.

Det er også i dette interventionismens lys at Forfatningstraktaten skal forstås. Den er for det første en lejlighed for borgerne til at ratificere de hidtidige ”indsatsområder”, subsidier og andre former for overførselsindkomst. Derudover er den en klar afspejling af konventforfatterens ønske om at sikre sig mandat til nye projekter, flere ordninger og yderligere ”foranstaltninger”.

Et Europa på støtten

Der findes ingen andre regionale blokke i verden, hvor de enkelte landes indbyggere – endsige deres respektive myndigheder - finder, at regionale overførsler som de europæiske, er nødvendige for at sikre den regionale fred og frihed.

USA's befolkning sender som bekendt ikke støttekroner til canadiske randområder; og Uruguays befolkning overfører ikke midler til befolkningen i Paraguay. Alligevel bekriger disse lande ikke hinanden. Og ingen taler om, at indførslen af sådanne systematiserede overførsler skulle anses for at være retfærdige, ej heller at de skulle være nødvendige betingelser for at forbedre forholdene for den frie handel. At disse ”undladelsessynder” ikke for længst har ført til krige mellem de pågældende lande må derfor også forekomme embedsmændene i Bruxelles samt en række politiske beslutningstagere i Danmark at være et komplet mysterium.

Samtidig hævdes det ved særlige lejligheder, at det politiske samarbejde i EU handler om den frie handel, markedsøkonomi og herunder sikringen af den fri konkurrence. Hensynet til ”Det indre marked” er da som udgangspunkt også et slagkraftigt argument fra enhver EU-bureaukrats side, når repræsentanter for erhvervslivet skal overtales til at stemme ja til diverse EU-traktater. Det gælder naturligvis også den aktuelle Forfatningstraktat. For hvem har lyst til at stå udenfor et område, hvor det underforstået antydes, at det bliver vanskeligt for virksomheder at handle frit med dem, der er indenfor?

Men dette er naturligvis et paradoks: Et lukket område med fri handel og fri konkurrence! Det stemmer ikke. Og ’frit’ er da også en betegnelse

med modifikationer. For **internt** vokser mængden af regulerende indgreb, forbud og kontrolforanstaltninger. Og **udadtil** forhindres handel med tredjelande af blandt andet toldafgifter og de forskellige former for tekniske handelshindringer. Blandt sidstnævnte findes eksempelvis *de særligt høje standarder*, der i øvrigt ofte bliver til med assistance fra de virksomheder, der befinder sig indenfor området, og som ikke bryder sig om konkurrencen udefra.

Landbrugsstøtten har de fleste som bekendt ville afskaffe stort set lige siden den blev indført. Derimod er der ingen, der indtil videre for alvor har gidet kritisere de tilsvarende absurde former for omfordeling, der har fået overskriften "regionalstøtte". Regionalstøtte udgør ikke desto mindre, sammen med landbrugsstøtten, størstedelen af budgettet for en organisation, hvis erklærede mål det er, at fremme den frie handel.

Regionalstøtte er støtte til områder som kommissærer eller andre politiske beslutningstagere forelsker sig i, og som de derfor gerne vil kanalisere "ressourcer" hen til. Problemet er imidlertid at hverken kommissærer eller andre politiske autoriteter har deres egne "ressourcer". Disse må derfor "tilvejebringes" – dvs. opkræves fra de personer, der reelt skaber dem, således at embedsmændene i EU kan give disse penge til bestemte brancher, regioner samt for embedsmændene "lovede" eller "banebrydende" projekter. Denne type af interventionistiske "foranstaltninger" kan man læse meget mere om i Forfatningstraktaten.

Tåbelighederne og
bistandsøkonomien står for
politikernes egen regning. Den
produktive sektor i Europa kan
sagtens passe sig selv.

EU á la Monty Python

Disse mange tiltag og foranstaltninger er ikke en nebengesjæft ved EU projektet. Det er tværtimod disse aktiviteter, der i al deres kompleksitet og uigennemskuelighed kendetegner selve Unionen, og som også adskiller det fra andre former for internationalt politisk samarbejde – herunder WTO.

Derfor er disse former for aktiviteter heller ikke på nogen måde nødvendige betingelser for det marked og den frie samhandel, der reelt findes i

Europa. Den ville eksistere også uden sådanne foranstaltninger – for naturligvis skyldes den ikke bureaukraterne i EU, men befolkningernes åbenlyse interesse i at handle frit med hinanden. Europæisk økonomi er derfor ikke i sig selv kendetegnet ved de mange politiske tåbeligheder. Tåbelighederne og bistandsøkonomien står for politikernes egen regning. Den produktive sektor i Europa kan derfor sagtens passe sig selv.

Det, vi betaler til EU-apparatet går for størstedelens vedkommende ikke til sikring af mere fri handel, men til det modsatte. Trækker man lønnen til eurokraterne fra, består EU's budgetter hovedsagligt af "satsninger" overfor udvalgte brancher, politisk udpegede "kapitaltrængende" regioner (men hvilke regioner, brancher eller virksomheder er ikke kapitaltrængende?) - eller andre såkaldt "nødvendige" projekter. Det er derfor netop disse bemærkelsesværdige overførsler, indgreb og andre foranstaltninger som adskiller EU fra et hvilket som helst andet internationalt samarbejde (måske lige med undtagelse af FN).

Argumenterne for bistanden er da også ligeså mangfoldige, som der er hænder til at uddele den. Eksempelvis kan man helt i strid med tanken om den frie konkurrence finde på at give støtte til europæiske virksomheder, der *ikke* er konkurrencedygtige, men som embedsmænd og politikere i Europa ønsker skal holdes i live. Omvendt kan man finde på at belønne virksomheder, der vitterligt er konkurrencedygtige, og som har succes - vel at mærke med overskuddet fra andre virksomheders succes... Det var således englænderne der opfandt Monty Python, men – fortrinsvis – en række fransktalende euro-krater, der som de første for alvor realiserede galskaben og satte den i system.

Kriteriet for sådanne overførsler, der flyttes rundt i "frihandelsområdet" er, hvis nogen skulle være i tvivl, hvilke politiske vinde, der blæser - samt hvilke europæiske lobbyister, der befinder sig i den rette korridor på det rigtige tidspunkt. Til daglig og i praksis er der således, trods den megen tale om værdier og principper, ikke nogen som helst principielle beslutninger, der er udgangspunkt for kommissærer og embedsmænds arbejde.

I den politiske teori - og herunder i alverdens dokumenter - ophøjes summen af disse studehandelsagtige manøvrer med borgernes midler ikke desto mindre til noget, der ikke alene hævdes at have baggrund i meningsfulde "europæiske værdier" og "principper" – nej, det hævdes ligefrem at tage udgangspunkt i en idé om retfærdighed.

Og mens det burde være åbenlyst for de fleste, at hverken Frankrig eller Tyskland med

deres mange lignende systemer, finurlige tiltag og "nødvendige" foranstaltninger, hverken er specielt dynamiske endsige fleksible eller konkurrencedygtige økonomier (og i øvrigt samtidig er præget af ganske høj arbejdsløshed) - så er det tilsyneladende ikke nær så åbenlyst for ret mange, at nøjagtig de samme absurde overførsler og indgreb, heller ikke er vejen frem mod øget velstand og mere velfærd på europæisk plan.

Tankegangen minder dermed lidt om det nu forladte argument om at socialisme i et land ikke var tilstrækkelig: Næ, hele verden skulle være en stor planøkonomi før projektet lod sig realisere.

Samme afvigelser fra ideerne om fri handel og fri konkurrence finder man i øvrigt i mængden af politiske motiverede former for regulering, indgreb og kontrol, når det eksempelvis gælder konkurrence- og monopolpolitikken. For skulle nogen tro, at der findes solide principper, når det gælder reguleringsmyndigheders forholdet til erhvervslivet, så må de tro om igen.

Eksempelvis er det nærmest en lovmæssighed, at en såkaldt dominerende virksomhed først for alvor får ørerne i maskinen, når der findes tilstrækkeligt mange store og betydningsfulde konkurrenter, der vel at mærke er i stand til at danne fælles front med embedsmændene i Bruxelles: - *Man bliver med andre ord stort set kun stemplet som privat monopolist, når man ikke er det* (jf den verserende sag mod Microsoft). Rigtige - og ikke mindst statslige eller statsligt beskyttede monopoler - lader man derimod i udbredt omfang være i fred. "Monopol" er således ligesom "frihandelsområde" endnu et paradoksfyldt begreb i europæisk sammenhæng.

Hvad er det lige de går glip af i Schweiz, Norge eller Island ved ikke at deltage i den europæiske papirmølles arbejde? Hvorfor er det så fantastisk værdifuldt at sidde rundt om det famøse bord i Bruxelles?

En forfatning til borgernes forsvar?

For at komme unionstilhængerne i forkøbet skal det siges, at afstemningen om forfatningsdokumentet bør handle om meget mere end de paradoksale forhold, der gælder den frie handel og den frie konkurrence.

Debatten bør også handle om fraværet af demokratiske kontrolmekanismer – herunder den fuldstændige mangel på gode grunde for opbygningen af de nuværende europæiske institutioner. For hvad er det lige de går glip af i Schweiz, Norge eller Island ved ikke at deltage i den europæiske papirmølles arbejde? Hvorfor er det så fantastisk værdifuldt at sidde rundt om det famøse bord i Bruxelles?

Måske bør afstemningen – mere end noget andet - handle om dokumentets manglende evne til at fungere som borgernes forsvar mod den statsmagt, som EU også er: Det er og bliver den vigtigste funktion for et forfatningsdokument, at det er borgernes forsvar mod overmagten, og ikke forvaltningens våben imod borgerne; at et sådant dokument sikrer deres ret til frihed, og dermed deres ret til at bestemme over eget liv og egen ejendom.

For det første lever dokumentet rent sprogligt ikke op til dét, der må forventes af en forfatningstekst. For det andet – hvad der er vigtigere - indeholder Forfatningsteksten alverdens modsatrettede principper, og er derfor også på indholdssiden et ubrugeligt dokument, vel at mærke hvis hensigten skulle være at forsvare borgernes frihed:

Løftet om at bevare frihedsrettighederne ophæves således af løftet om alverdens ydelser og materielle rettigheder. Og løfterne om skabe bedre betingelser for den frie handel ophæves af de mange former for protektionisme, beskyttelsesforanstaltninger m.m. som dokumentet flyder over af, og som den europæiske befolkning med forfatningsteksten nu bliver bedt om at ratificere.

Resultatet af alt dette bliver at handlefriheden, når det gælder retninger, missioner og "indsatsområder" for samarbejdet - og dermed også for embedsmændene – vil være ubegrænset. Traktatens eneste funktion, hvis den bliver vedtaget, vil derfor også være, at det nu – (som det i vid udstrækning også er tilfældet i dag) - overlades til embedsmænd og politiske beslutningstagere at prioritere hvilke typer rettigheder, der skal vægtes over andre og modsatrettede typer af rettigheder.¹ Til gengæld vil man hvis projektet udvikles yderligere kunne søge støtte til stort set alt.

¹ Med ovenstående tænkes ikke mindst på frihedsrettighederne i modsætning til de såkaldte materielle rettigheder - eksempelvis retten til egen ejendom (den private ejendomsret) overfor "retten" til andres ejendom (jf de mange overførsler).

Ideen om en særlig form for ”vækst”, der kan defineres fra oven og som samtidig hævdes at stille alle bedre, og dermed ingen ringere, er derfor også absurd.

Retten til frihed er vejen til vækst

De færreste økonomer bryder sig om at tale om moral i politik. Samtidig er det vel rimeligt at konstatere, at det er de færreste politikere, der har nogen dybereliggende forstand på økonomisk teori. Resultatet af dette samarbejde mellem ignoranter bliver blandt andet, at politisk økonomi - herunder vækstbegrebet - bliver helt adskilt fra ideer om, hvad der er rigtigt og forkert.

På statskundskab defineres politik således som det, der handler om ”den autoritative fordeling af værdier med gyldighed for samfundet”: Derimod opstilles der ingen grænser for hvad, hvor meget og ud fra hvilken målestok disse værdier skal fordeles. Alt er i spil.

Grænserne kan naturligvis kun sættes - og borgernes frihed kan kun forsvares - hvis der findes politikere, der tør gå imod strømmen og dermed forsvare befolkningens ret til frihed. Det gjorde forfatterne bag den amerikanske uafhængighedserklæring og forfatning. Men sådanne karakterstærke væsner har tydeligvis ikke været til stede i det Europæiske Konvent.

Når politiske beslutningstagere i Europa gerne vil gøre det gode og ”øge væksten” stiller økonomer derfor ikke spørgsmål ved hvor pengene kommer fra. De hæfter sig som regel heller ikke ved, at disse penge er forsvundet fra nogens lomme. Det er jo et moralsk anliggende, og økonomer indtager derfor en strudseadfærd. Politikerne har taget pengene for at gøre det gode, og det må økonomerne åbenbart mene er ”godt nok”.

Disse for borgerne tabte midler udgør ikke desto mindre ikke-realiserede drømme. Vi finder derfor aldrig ud af hvordan borgerne selv ville have brugt disse ”midler” og ”ressourcer”. Der er således tale om ikke-investeringer, hvad enten midlerne ikke blev brugt på forbrug - eller ikke blev brugt på opsparing herunder (ikke) i aktier, (ikke) til uddannelse eller (ikke) i egen virksomhed.

Imidlertid er der så vidt vides ingen mennesker, der går på arbejde med henblik på at få deres lønindkomst konfiskeret, for at andre skal

kunne bruge dem på at skabe ”vækst”. Tværtimod, selv hvis enkelte få mønter falder ud af den prisbevidste og aktive forbruger/lønmodtagers/producents lomme, så samles pengene som hovedregel op. Når først pengene derimod er blevet opkrævet i skat, er synet på det, der nu omdøbes til ”ressourcer” ganske anderledes. De mange politiske beslutningstagere har langt større vilje til at satse og risikere at tabe andre folks penge end deres egne.

Trods den betænkelige men udbredte accept af statens funktion som omfordeler af midler kan de fleste alligevel sikkert blive enige om, at et rigt samfund netop er kendetegnet ved friheden og retten til at bruge de penge, man tjener, som man vil. At ’det gode liv’ netop ikke handler om at arbejde med henblik på at skulle finansiere andres projekter eller andres ideer om, hvad der er godt og samfundsnyttigt.

”Vækst” kan ikke adskilles fra det enkelte menneskes opfattelse af hvad der reelt er livskvalitet. Det kan heller ikke diskuteres uden at ihukomme menneskers forskellighed herunder deres forskellige præferencer. Begrebet vækst kan således ikke adskilles fra frie menneskers ret og evne til at vælge selv. Eksempelvis findes der mange mennesker, der ikke ønsker at arbejde eller studere ligeså hårdt som andre. Derfor giver det samtidig ikke mening når de politisk aktive kæmper for ”økonomisk ligestilling”. De førstnævnte har selv truffet et valg om mindre aktivitet, og må derfor også leve med en mere begrænset evne til forbrug.² Som regel er det dog heller ikke dem, der vælger at leve alternativt, der stiller sig op på talerstolen, og kræver ”ligestilling”. Det er tværtimod dem, der ønsker fælles ordninger og som åbenbart lider under forestillingen om ensartede løsnings godartethed.

Ideen om en særlig form for ”vækst”, der kan defineres fra oven og som samtidig hævdes at stille alle bedre, og dermed ingen ringere, er derfor også absurd. Og påstanden om at pengene, der opkræves og satses, i et eller andet omfang skulle ”komme tilbage” igen til dem, der mister dem i første omgang, er aldeles meningsløs.

I disse år er det langt om længe er ved at trænge ind i de allerinderste kroge i korridorerne i Bruxelles, at landbrugsstøtte blot fører til mere produktion end forbrugerne reelt efterspørger. At den

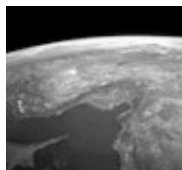
² Et andet eksempel på forskellighed kan være familiære præferencer: Ønsker man at passe sine børn selv og derhjemme, er en børnepasningsgaranti naturligvis ikke et gode men tværtimod ensbetydende med en dobbeltudgift. Der er således ikke tale om et ”gode”, men om et onde for de pågældende familiers økonomi.

holder de mindst effektive landmænd i Europa i live. Og at den derfor har bidraget til dyrere varer end hvis vi havde åbnet op for handlen med resten af verden og afviklet støtten. Men alt imens er såvel embedsmænd som politikere (herunder medlemmer af partiet Venstre) nu i færd med at finpudse nye argumenter for nye typer af satsninger – nu blot indenfor IT.

Stem bureaukraterne hjem

Et rigere Europa ville derimod være et Europa, hvor offentlige myndigheders påvirkninger af produktionsapparatet blev reduceret til et minimum. Og hvor det enkelte menneskes ret til at bestemme over eget liv og egne midler omvendt blev styrket. Embedsmænd og andre beslutningstageres evne til at vælge for os andre (dvs.: afvikle vores muligheder for at belønne visse producenter og vrage andre, for i stedet at satse på det, de selv synes er ”lovende” og ”banebrydende”) kan derfor hverken siges at være et gode, ej heller udtryk for nogen form for retfærdighed – og da slet ikke siges at føre til vækst eller øget ”samfundsnytte”.

Befolkningen i Danmark og i alle andre vestlige og vestliggjorte lande har derimod det til fælles, at de deltager i såvel den regionale som den globale arbejdsdeling - dvs. den arbejdsdeling, der sikrer at det globale input bruges der, hvor der produceres så billigt som muligt til den højeste kvalitet. Den oplyste del af verdens befolkning har derfor én overordnet fælles interesse: Og det er friheden til kunne producere i fred og handle med hinanden i frihed. Forudsætningen for at dette kan lade sig gøre er først og fremmest respekten for frihedsrettighederne og den private ejendomsret. Det er således forsvaret af disse rettigheder, der er grundlaget for den vestlige verdens velstand og vækst. Forfatningstraktaten er sammen med en række af de mange andre traktater et skridt i den forkerte retning. Vi bør derfor benytte lejligheden, og stemme bureaukraterne hjem.

LITTERATUR: Angående vurderingen af interventionismens og støtteordningernes økonomiske unytte, se fx de to økonomer **Frederic Bastiat** (<http://bastiat.org>): bl.a. "That Which is seen and that which is not seen" (<http://bastiat.org/en/twisatwins.html>) og The Law (http://bastiat.org/en/the_law.html), samt i

højere grad: **Ludwig Von Mises** (<http://www.mises.org>). For Mises primært hovedværket *Human Action* fra 1949

(<http://www.mises.org/humanaction.asp>). Flere essays oversat til dansk af Mises kan findes på: http://www.liberator.dk/forf_detail.asp?navn=Ludwig%20von%20Mises. En anden indsigtfuld forfatter angående disse forhold er den amerikanske rettigheds-filosof **Ayn Rand**.

Simon Espersen er cand. scient. pol. fra Aarhus Universitet (1991-1997) og konsulent ved MarkedsCentret. Han har tidligere været beskæftiget indenfor analysebranchen samt med public relations & public affairs. I perioden i 1998-2002 var han aktivt medlem af det Radikale Venstre. Som studerende beskæftigede han sig blandt andet med internationale relationer herunder det europæiske samarbejde - samt i forbindelse med et ophold i London med latinamerikanske forhold. Det afsluttende speciale handlede om regionale samarbejdsformer såsom EU, NAFTA, ASEAN samt den latinamerikanske toldunion Mercosur.

OM MARKEDSCENTRET: Markedscentret er en uafhængig og ikke-partipolitisk tænketank, der skal fungere som en inspirationskilde til nye tanker inden for økonomi og analyser af markedet. Udgangspunktet er respekten for det enkelte individ og muligheden for at løse samfundsmæssige udfordringer på markedsvilkår. Centret blev stiftet 1. august 2003 og er det første af sin art i Danmark. Centret modtager ikke offentlig støtte, men drives udelukkende af donationer fra virksomheder, fonde og privatpersoner.